

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้แนวคิดไทยแลนด์ 4.0สู่การเป็นผลิตภัณฑ์
OTOP ของกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

Development of a Community Product Prototype under the
Thailand 4.0 concept for the OTOP Product of WatBot Bamboo
Handicraft Group, WatBot District, Phitsanulok Province

ศิริภรณ์ บุญประกอบ* กรรณิการ์ ประทุมโทน รัชดา มาอากาศ
สรวรยา หาญวงษา กานต์ธีรา โพธิ์ปาน และ นนท์ แสนประสิทธิ์
Siriporn Bunprakob, Kannika Pratumtone, Ratchata Maakat,
Sawanya Hanvongsa, Kanttera Popan and Non Sanprasit*

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก จ.พิษณุโลก 65000
Faculty of Business and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna Phitsanulok,
Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: siriporn19855@gmail.com

(Received: August 17, 2023; Revised: November 6, 2023; Accepted: December 12, 2023)

Abstract: This research aimed to study community context, format of existing pattern, and bamboo handicraft products, as well as to survey consumers' opinions towards the developed bamboo product prototype. Qualitative data were collected from 10 elderly people who earned their living from bamboo handicrafts at Ban WatBot and analyzed with content analysis. Quantitative data were collected from questionnaires that surveyed opinions towards the developed product prototype supplied by 84 people who were interested in products and analyzed with descriptive statistics. The results showed that, firstly, the WatBot Bamboo Handicraft group produced bamboo handicraft products for sale, such as baskets, wicker baskets, fans, etc., using existing patterns; two twill and three twill patterns. The patterns were adjusted to keep pace with modernity and consumers' needs while still maintaining the community's uniqueness. Secondly, a prototype bamboo bag was developed using two twill patterns, decorated with Japanese-style cotton fabric, and equipped with a bamboo handle. The prototype bag looked simple, beautiful, and modern, and could meet the needs of working women who wear traditional Thai-style dresses with quality assessment results in good level passing the standard criteria TISI 40/2003. Finally, overall opinions towards the developed bamboo prototype product were at a high level.

Key words: Bamboo handicraft bag, Thailand 4.0, OTOP, bamboo handicraft, WatBot

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน รูปแบบลวดลายเดิม และผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จากลวดลายเดิม และประเมินความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพจักสานไม้ไผ่ที่บ้านวัดโบสถ์ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์จากบุคคลที่สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 84 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ผลิตงานจักสานไม้ไผ่ เพื่อ

จำหน่าย อาทิ ตะกร้า กระบุง พัด ฯลฯ ด้วยลวดลายเดิม ได้แก่ ลายสอง ลายสาม ปัจจุบันมีการปรับลวดลายให้เข้ากับยุคสมัย ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค แต่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ชุมชน 2) ผลการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ได้ผลิตภัณฑ์กระเป๋าจักสานไม้ไผ่ลายสอง ตกแต่งด้วยผ้าฝ้ายทอ พร้อมหูหิ้วไม้ไผ่ ที่มีความสวยงาม ทันสมัย ตอบสนองผู้หญิงทำงานที่แต่งกายชุดผ้าไทย ผลประเมินคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดี ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มพข 40/2546 และ 3) ผลประเมินความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์กระเป๋าจักสานไม้ไผ่ ไทยแลนด์ 4.0 โอท็อป จักสานไม้ไผ่ วัดโบสถ์

คำนำ

งานจักสานถือเป็นงานหัตถศิลป์ที่ผูกพันคู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สะสมองค์ความรู้ในการดำรงชีวิต โดยนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาพัฒนาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ (Promchinda and Boonyananta, 2021) กอปรกับเทคนิคและวิธีการอย่างเรียบง่าย ผสมผสานศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอย่างลงตัว จนเกิดเป็นภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น อาทิ เครื่องใช้ภายในครัวเรือน เครื่องใช้ประกอบพิธีกรรม เครื่องมือกลกรรม เป็นต้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นสร้างนวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงพัฒนาคุณค่าสินค้าที่มีความโดดเด่นควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนจากการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาดั้งเดิม (Maneetrakunthong and Baikasem, 2020) สอดรับกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดเพื่อผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น เป็นเอกลักษณ์สามารถจำหน่ายได้ (Community Development Department, 2017) ผู้ประกอบการ จึงมีความจำเป็น ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป นับเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาและสร้างคุณค่าต่อผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการในการสร้างรายได้สู่

ชุมชนอีกด้วย (Patcharametha, 2016)

กลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เป็นแหล่งองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ มีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องความประณีต ความคงทน และความละเอียดของลวดลาย ไม่ว่าจะเป็นลายสอง ลายสาม ลายน้ำไหล ลายไทยเล็ก ลายไทยใหญ่ ฯลฯ ก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย อาทิ ตะกร้า กระบุง หาบ เหยี่ยวโปรยทาน กระจาด หมวก กะโล่ พัด ตะแกรงหวด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการและชุมชนโดยรอบ พบว่าผู้ประกอบการจักสาน บ้านวัดโบสถ์เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และความชำนาญด้านงานจักสานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี โดยส่วนใหญ่จะเน้นการผลิตในรูปแบบเดิมที่ผลิตและสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต ให้ความสำคัญเรื่องประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ขาดการออกแบบเพื่อความสวยงามและขาดการพัฒนาให้เข้ากับบริบทการใช้งานของคนในปัจจุบัน (Sikeawmee, 2022) ทำให้ผลิตภัณฑ์จักสานบ้านวัดโบสถ์ไม่มีจุดเด่นที่แตกต่างจากผู้ประกอบการกลุ่มอื่น รวมทั้งไม่ตอบสนองความต้องการทางการตลาดในปัจจุบัน ส่งผลให้จำนวนผู้ซื้อและยอดขาย มีแนวโน้มลดลงกว่าเดิมมาก

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะส่งเสริมศักยภาพทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการจักสานบ้านวัดโบสถ์ในการสร้างจุดขาย ด้วยการเพิ่มองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าควบคู่ไปกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่รูปแบบใหม่ที่มีความประณีตสวยงาม มีคุณภาพตามมาตรฐาน และสามารถใช้อย่างได้จริงใน

ชีวิตประจำวัน ยังดำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน รูปแบบลวดลายเดิม และผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของกลุ่มจักสานบ้าน วัดโบสถ์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่จากลวดลายเดิม รวมทั้งประเมินความคิดเห็นที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ เพื่อเป็นทางเลือกและเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มในการพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนอย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้รูปแบบการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ กลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมีนาคม 2566 - กันยายน 2566 พื้นที่วิจัย ได้แก่ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งกลุ่มประชากรที่ใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ตัวแทนผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพจักสานไม้ไผ่ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย สมาชิกและหัวหน้ากลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ จำนวน 8 ราย ผู้นำชุมชน ตำบลวัดโบสถ์ จำนวน 2 ราย และกลุ่มผู้บริโภคนงานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ในชุมชน จักสานไม้ไผ่บ้านวัดโบสถ์และชุมชนใกล้เคียง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 114 ราย (2) กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้สูงอายุกลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านวัดโบสถ์ โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นกลุ่มที่

สนใจเข้าร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์และมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพจักสานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 10 ราย

2. ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับประเมิน ความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่บ้านวัดโบสถ์และชุมชนใกล้เคียง จำนวน 84 ราย (2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ จำนวน 2 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด ประเด็นคำถามด้านข้อมูลบริบทชุมชน สภาพปัญหาความต้องการของงานจักสานไม้ไผ่ ลวดลายที่ใช้ในการจักสานไม้ไผ่ และผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่

2. แบบประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 ใช้เกณฑ์ประเมิน 4 ระดับ ดังนี้

3.26	ขึ้นไป	หมายถึง	ดีมาก
2.51 - 3.25		หมายถึง	ดี
1.76 - 2.50		หมายถึง	ปานกลาง
1.00 - 1.75		หมายถึง	น้อย

ผลการประเมินคุณภาพที่มีค่าเฉลี่ยรวม ตั้งแต่ 3.00 หมายถึง ผ่านการรับรองมาตรฐานชุมชน ต่ำกว่า 3.00 หมายถึง ไม่ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (Rodchuen, 2017) ทั้งนี้แบบประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.96

3. แบบสอบถามความคิดเห็น ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert rating scale) ใช้เกณฑ์ประเมิน ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

แบบสอบถามความคิดเห็นได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ เท่ากับ 0.95 และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ เท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน รูปแบบลวดลายดั้งเดิม และผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของชุมชน โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบการศึกษาเอกสารตำราเพื่อให้ทราบถึงแนวคิด หลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและความเชื่อมโยงบริบทของภูมิปัญญางานหัตถกรรมจักสาน ไม้ไผ่ สืบหาความพึงพอใจของผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ โดยใช้แบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจักสานไม้ไผ่ โดยนำผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ จากนั้นดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยัน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามร่างต้นแบบที่ได้นำเสนอพร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิก หัวหน้ากลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ และผู้นำชุมชนตำบลวัดโบสถ์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ กระเป๋ากิจจากไม้ไผ่ โดยตัวกระเป๋ากิจจากไม้ไผ่สานด้วยลายสอง ตกแต่งและบุภายในด้วยผ้าฝ้ายทอสีไต้ลัญปุ่น พร้อมหูหิ้วไม้ไผ่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ โดยนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงแล้วไปประเมินคุณภาพ ด้วยแบบประเมินคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ และด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินและแบบสอบถามใช้วิธีการสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชน รูปแบบลวดลายเดิม และผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ตัวแทนผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพจักสานไม้ไผ่ พบว่า งานจักสานไม้ไผ่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผ่านกระบวนการแปรรูป ปัจจุบันกลุ่มจักสานไม้ไผ่ของตำบลวัดโบสถ์ที่ยังคงยึดอาชีพจักสานส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์และรูปแบบการผลิตที่คล้ายกัน แตกต่างกันที่ความประณีตของผลิตภัณฑ์ สำหรับกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์เกิดจากการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพจักสานช่วงอายุระหว่าง 55 - 90 ปี สมาชิกในกลุ่มมี

ประสบการณ์และความชำนาญด้านงานจักสาน มาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งรูปแบบผลิตภัณฑ์จักสาน ไม้ไผ่ของกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมา อาทิ ตะกร้า กระบุงหาบเหรีญไผ่พรายน กระจาด หมวก กะโล่ พัด ตะแกรง หวด เป็นต้น โดยการใช้ ลวดลายเดิม คือ ลายสอง และลายสามลงบน ผลิตภัณฑ์จักสาน ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยน ลวดลายให้เหมาะสมกับยุคสมัยและ ความต้องการ ของตลาด แต่ยังคงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องความ ประณีต ความคงทน และความละเอียดของลวดลาย เอาไว้ (Figure 1) ขณะเดียวกันปัญหา ที่พบ คือ ผลิตภัณฑ์จักสานบ้านวัดโบสถ์ไม่มีอัตลักษณ์ที่ แตกต่างจากผู้ประกอบการกลุ่มอื่น รวมทั้งไม่ ตอบสนองความต้องการทางการตลาด ทำให้จำนวน ผู้ซื้อและยอดขายมีแนวโน้มลดลงกว่าเดิมมาก ส่งผล

กระทบต่อสังคมและชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพ ชีวิตของคนในชุมชน การจ้างงานในชุมชน หรือ แม้แต่การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน อย่างไรก็ตาม กระบวนการที่สำคัญที่สุดในการแก้ปัญหา คือ การ สร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการและชุมชน สร้าง การยอมรับแนวทางการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ของ ผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ไปจนถึงการสร้าง รายได้ให้มากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการประชุม กลุ่มย่อยเจาะลึกผู้ประกอบการและผู้นำในชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจัก สานบ้านวัดโบสถ์ ด้วยการเพิ่มองค์ความรู้การผลิต ควบคู่กับพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ให้มีรูปแบบ ใหม่ ทันสมัย ประณีตสวยงาม มีคุณภาพตาม มาตรฐานและสามารถใช้สอยได้จริงในชีวิตประจำวัน ก่อสร้างรักษากฎมืปัญญาท้องถิ่น

Figure 1. Bamboo handicraft products of Ban WatBot

2. ผลการสำรวจพฤติกรรมในการซื้อ ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ เคยซื้อผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 83.33 และเพศชาย ร้อยละ 16.67 มีช่วง อายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 35.96 รองลงมา คือ ช่วง อายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 28.95 ช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 21.93 และช่วงอายุ 20 - 30 ปี ร้อยละ 13.16 ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.14 รองลงมา คือ อาชีพ พนักงานเอกชน/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 25.44 อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 14.91 และอาชีพแม่บ้าน

ร้อยละ 3.51

ขณะที่พฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ จักสาน ไม้ไผ่ พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อผลิตภัณฑ์จักสาน ไม้ไผ่เพื่อ นำไปใช้เอง ร้อยละ 58.19 รองลงมาคือ เพื่อนำไป เป็นของฝาก ร้อยละ 24.86 ซื้อไปเพื่อประดับและ ตกแต่งบ้าน ร้อยละ 16.95 โดยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ จักสานไม้ไผ่จากงานแสดงสินค้า/ ศูนย์จำหน่าย สินค้า ร้อยละ 43.03 รองลงมา คือ แหล่งผลิตสินค้า ในชุมชน ร้อยละ 38.12 และร้านขายเครื่องจักสาน ทั่วไป ร้อยละ 18.85 ส่วนรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่

ต้องการส่วนใหญ่ คือ รูปแบบทันสมัย ร้อยละ 65.79 รองลงมา คือ รูปแบบดั้งเดิม ร้อยละ 24.56 และรูปแบบที่ลูกค้าสามารถเลือกและออกแบบเองได้ ร้อยละ 9.65 โดยเน้นให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชน บ่งบอกถึงเอกลักษณ์/ลักษณะเฉพาะถิ่น ร้อยละ 35.09

รองลงมา คือ ใช้วัสดุท้องถิ่นจากธรรมชาติ ร้อยละ 28.07 ความแข็งแรงทนทาน และดูแลรักษาง่าย ร้อยละ 21.93 และราคาและคุณภาพสินค้า ร้อยละ 14.91 (Table 1)

Table 1. The result of buying behavior on bamboo handicraft products (multiple select)

Item	The respondents (percentage)
● Purchasing objectives	
1. Buy for own used	58.19
2. Buy as a souvenir/gift	24.86
3. Buy for homeware or office decorating	16.95
● Place to shop for bamboo handicraft	
1. Trade fair/ Product distribution center	43.03
2. Handicraft village	38.12
3. Bamboo handicraft shop	18.85
● Style for bamboo handicraft	
1. Modern style of bamboo handicrafts	65.79
2. Traditional style of bamboo handicrafts	24.56
3. Choosing and designing bamboo handicrafts style for their satisfaction	9.65
● Highlights of the bamboo handicraft	
1. Show local identity	35.09
2. Use natural materials	28.07
3. Strength, durable and easy-care	21.93
4. Price and product quality	14.91

3. ผลการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ผู้วิจัยได้ออกแบบภายใต้แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่มีเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ มาเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงรูปทรง ผลิตภัณฑ์เดิมให้เป็นรูปทรงใหม่ อาทิ จากทรงตะกร้า กระบุง กระจาด ฯลฯ ปรับเปลี่ยนเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า สานขึ้นรูปด้วยลายสอง ตกแต่งด้วยผ้าฝ้ายทอสีท้องถิ่นที่หาได้ในพื้นที่ นำมาตัดเย็บบริเวณปากกระเป๋า และบริเวณมุมกันกระเป๋าทั้ง 4 ด้าน ด้านในบุด้วยผ้าฝ้ายสีพื้น แต่งหูหิ้วกระเป๋าด้วยไม้ไผ่ (Figure 2) เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

โดยไม่เสียคุณค่าเดิม ทั้งยังสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีเอกลักษณ์ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องประโยชน์ใช้สอย ความแข็งแรงทนทาน ความสวยงามและความทันสมัย ยืดขั้นตอนการผลิตที่รวดเร็วให้เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกกลุ่มจักสาน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย แต่ยังดำรงไว้ซึ่งลวดลายดั้งเดิมที่ประณีต สวยงาม บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้หญิงวัยทำงานในหน่วยงานราชการที่ต้องแต่งกายด้วยชุดผ้าไทยที่นิยมวัสดุท้องถิ่นที่มาจากธรรมชาติ

Figure 2. Bamboo handicraft product prototype of Ban WatBot

4. ผลการประเมินคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่จากผู้เชี่ยวชาญ หลังจากพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้นำต้นแบบให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 จำนวน 5 ท่านพบว่า ต้นแบบผลิตภัณฑ์ จักสานไม้ไผ่ของกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 3.10, S.D.= 0.395) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า

ด้านการใช้งาน ภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก ($\bar{x}$ = 3.40, S.D.= 0.548) รองลงมา คือ ด้านลวดลายการสาน ด้านสีและเคลือบเงา ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 3.20, S.D.= 0.837) ด้านลักษณะทั่วไปของต้นแบบผลิตภัณฑ์ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 3.00, S.D.= 0.353) ด้านการประกอบและวัสดุที่ใช้ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 2.96, S.D.= 0.328) และด้านเส้นตอกไม้ไผ่ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 2.86, S.D.= 0.447) ตามลำดับ (Table 2)

Table 2. Evaluation the quality of bamboo handicraft product prototype identified by the experts.

Items	Mean	S.D.	Meaning
● General part	3.00	0.353	Good
1. The product has well- formed shape	3.40	0.548	Excellent
2. The product is nice and beautiful, without dust, mold, and defect	3.00	0.707	Good
3. The product combines and shows local ingenuity	3.00	0.000	Good
4. The product is strong, durable, and appropriate for use	2.60	0.548	Good
● Bamboo stripes	2.86	0.447	Good
5. The bamboo stripes are free from molds and insect marks	3.20	0.447	Good
6. The bamboo stripes are similar in size	3.20	0.447	Good
7. The bamboo stripes are not twisted nor brittle	2.20	0.447	Neutral
● Designing pattern	3.20	0.837	Good
8. The design pattern is nice and beautiful	3.20	0.837	Good
● Bag ensemble and materials	2.96	0.328	Good
9. The whole ensemble doesn't reduce the quality of product	3.60	0.548	Excellent
10. The ensemble is nice	3.00	1.000	Good

Items	Mean	S.D.	Meaning
11. The ensemble is proper	2.80	0.837	Good
12. The materials are from local and natural resources which are strong, durable, and free from any defects	2.40	0.548	Neutral
● Paint and lacquer varnish	3.20	0.837	Good
13. The product is smooth and shiny	3.20	0.837	Good
● Product usage	3.40	0.548	Excellent
14. The product can be used properly	3.40	0.548	Excellent
Average	3.10	0.395	Good

5. ผลการประเมินคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ผู้วิจัยนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้บุคคลทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ บ้านวัดโบสถ์และชุมชนใกล้เคียง จำนวน 84 ราย ประเมินความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ดังนี้

1) กลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบพบว่า เป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 86.9 เพศชาย ร้อยละ 13.1 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 65.5 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 16.7 ช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 10.7 และช่วงอายุ 20 - 30 ปี ร้อยละ 7.1 ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐมากที่สุด ร้อยละ 83.9 รองลงมา คือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 8.3 อาชีพ

พนักงานเอกชน/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 5.4 และอาชีพแม่บ้าน ร้อยละ 2.4

2) จากการประเมินความคิดเห็นต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์โดยรวมของกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.594) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วัสดุที่ใช้มาจากท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.662) รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์มีน้ำหนักเบา สะดวกต่อการใช้งาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.629) และการออกแบบมีความประณีต สวยงาม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.630) ตามลำดับ (Table 3)

Table 3. Satisfaction toward the prototype bamboo handicraft product by the people in community

Items	Mean	S.D.	Meaning
1. The product is made of local natural	4.58	0.662	Excellent
2. The product is light weight and appropriate for use	4.55	0.629	Excellent
3. The product is nice and beautiful	4.52	0.630	Excellent
4. The product has well- formed shape	4.44	0.717	Good
5. The product's materials, patterns, and paints are proper	4.43	0.699	Good
6. The whole ensemble is proper	4.40	0.746	Good
7. The product uses appropriate materials	4.36	0.722	Good
8. The product is strong, durable, and able to support itsweight	4.32	0.714	Good

9. The product shows the local ingenuity	4.29	0.872	Good
10. The product is strong and durable	4.23	0.717	Good
11. The product has a modern design	4.19	0.843	Good
12. The product is easy to care	4.18	0.794	Good
Average	4.37	0.594	Good

อภิปรายผล

1. จากผลการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่จากลวดลายเดิม พบประเด็นการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจต่อการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ว่า การปรับเปลี่ยนรูปทรงผลิตภัณฑ์จากเดิมเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า สานขึ้นรูปด้วยลายสอง ตกแต่งด้วยผ้าฝ้ายทอสีสไตล์ญี่ปุ่น บริเวณปากกระเป๋ และบริเวณมุมกันกระเป๋ทั้ง 4 ด้าน ด้านในบุด้วยผ้าฝ้ายสีพื้น แต่งหูหิ้วด้วยไม้ไผ่เน้นเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ กล่าวคือ เป็นการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์จักสานรูปแบบดั้งเดิมมาเป็นรูปแบบทันสมัย สวยงาม เรียบง่าย เหมาะสมกับการใช้งาน ได้มาตรฐาน สามารถยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งเป็นการเพิ่มทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภคอีกด้วย สอดคล้องกับ Kruamek and Sangkhaha (2021) ได้ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่ตกแต่งผ้าขาวม้าของชุมชนวัฒนธรรมไทย เชียงศิริวัน จังหวัดนครนายก โดยการนำวิธีการจักสานลวดลายแบบขัด ผสมผสานกับการตัดเย็บผ้าขาวม้าและหนังเทียม ขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือ มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าและการใช้งานให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีรูปแบบและรูปทรงที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค สอดคล้องกับ Sutakcom and Somfong (2020) ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานเชิงสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์ชุมชน กลุ่มจักสานบ้านป่าจั่ว ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่่อน จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำลายขัดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์จักสานของกะเหรี่ยงปกาเกอญอ มาเปลี่ยนแปลงรูปแบบและ

ลวดลายเดิม ๆ ให้เป็นรูปแบบทันสมัยหรือ ร่วมสมัย เรียบง่ายเน้นประโยชน์ใช้สอยสามารถใช้งานได้หลายอย่าง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ Pulek (2020) กล่าวว่า การประยุกต์รูปแบบเครื่องจักสานที่มีอยู่แล้วในชุมชน เกิดผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้งาน มีความสวยงาม ความแตกต่าง และน่าสนใจ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อขยายตลาดและเพิ่มทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภค

2. ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบประเด็นที่ว่า ผลการประเมินคุณภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.10 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 ทั้งนี้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ถือเป็นการยกระดับคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจให้กับกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน สอดคล้องกับ Rodchuen (2017) ได้ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมจักสานพื้นบ้าน บ้านดงชะพลู ตำบลบางมะฝ่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานพื้นบ้านดงชะพลู ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.72 และสอดคล้องกับ Nuansara et al. (2021) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งด้านคุณภาพและ

มาตรฐาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภค โดยผสมผสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ สร้างให้เกิดเรื่องราวและการรับรู้ เพื่อยกระดับคุณค่าในตัวผลิตภัณฑ์ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าและลดอุปสรรคการแข่งขันทางการตลาด

3. ผลการประเมินความคิดเห็นต่อด้านแบบผลิตภัณฑ์โดยรวมของกลุ่มผู้สนใจผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบมีผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.37 และเห็นว่าต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจักสานไม้ไผ่มีความสวยงาม เรียบง่ายแต่ทันสมัย ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้หญิงทำงานในหน่วยงานราชการที่ต้องแต่งกาย ชุดผ้าไทยตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ngampipat (2023) ได้ศึกษา ภูมิปัญญาเครื่องจักสาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าจักสาน ประเมินความพึงพอใจการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน พบว่า การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับและการผสมผสานวัสดุให้มีความร่วมสมัย สร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคในระดับมากที่สุด ด้านการประยุกต์ตลาด และด้านเอกลักษณ์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Pedcharat et al. (2021) ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจักสานจากต้นกก กลุ่มอาชีพสตรีบ้านหัว จังหวัดขอนแก่น พบว่า ความพึงพอใจ ในผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ด้านการใช้งาน คือ พกพาสะดวก และด้านการตลาด คือ สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความสวยงามโดดเด่น

สรุป

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ผลิตงานจักสานไม้ไผ่รูปแบบเดิม เพื่อจำหน่าย มุ่งเน้นการใช้สอยเป็นหลัก ขาดการพัฒนา รูปแบบใหม่ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ผู้วิจัยได้พัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋

จักสานไม้ไผ่ด้วยสายสอง ตกแต่งด้วยผ้าฝ้ายทอสีดล ญีปุ่นร่วมกับกลุ่มจักสานบ้านวัดโบสถ์ โดยผ่านการประเมินคุณภาพต้นแบบตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช 40/2546 รวมถึงผลตอบรับ จากผู้สนใจต่อด้านแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานให้กับสินค้าชุมชน ทั้งยังเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการในการสร้างรายได้สู่ชุมชน นอกจากนี้ เป็นการเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งระหว่างสมาชิกในชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา หน่วยงานให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ขอขอบคุณกลุ่มจักสานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่มีค่ายิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, L.W. 1988. "Likert Scales", Educationresearch methodology and measurement: An International handbook. Pp. 427-428. John, D. Kees, eds, Victoria: Pergamon.
- Community Development Department. 2017. OTOP: One tambon one product. (Online). Available: <https://nongkhai.cdd.go.th/services/otop-whatis> (August 01, 2023) (in Thai)
- Kruamek, S. and C. Sangkhaha. 2021. Community product development from bamboo wickerwork products decorated with loincloth for business, Thai Vieng Kiriwan culture community, Nakhon Nayok province. Journal of

- Buddhist Studies Vanam Dongrak 8(2): 49-63. (in Thai)
- Maneetrakunthong, A. and T. Baikasem. 2020. Market development towards Thailand 4.0 model to premium OTOP of bamboo handicrafts: Ban Pa Bong community, Saraphi, Chiang Mai. *Journal of Community Development and Life Quality* 8(1): 227-237. (in Thai)
- Nuansara, M., N. Teypinsai and C. Chutinatphuwadon. 2021. Guideline for the development of OTOP and brand product to international standards Chiang Rai province. *Dusit Thani College Journal* 15(1): 119-134. (in Thai)
- Patcharametha, T. 2016. Handicraft products and the development into the OTOP Products. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)* 36(1): 67-80. (in Thai)
- Pedcharat, K., M. Ruengsombat and U. Prasongngoen. 2021. Design and development the woven sedge bag product for The Ar-Cheep Satri Ban-wa group, Khon Kaen Province. *Journal of Architecture, Design and Construction* 3(3): 141-153. (in Thai)
- Promchinda, P. and S. Boonyananta. 2021. Development of the contemporary thai wicker handicrafts of the handicraft community enterprise towards sustainability. A multi-site case study. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology* 6(12): 576-590. (in Thai)
- Pulek, S. 2020. A Study in Indigenous wisdom handicraft to Design the fashion bamboo bag in Amphoe Mae Poen, Nakhon Sawan Province. *Academic Services Journal, Prince of Songkla University* 31(1): 78-98. (in Thai)
- Rodchuen, N. 2017. Designing the basketry bamboo products from local wisdom community enterprise basketry local handicrafts of Baan Dongchaplu, Bangmafor subdistrict, Krok Phra district, Nakhon Sawan province. *Art and Architecture Journal Naresuan University* 8(1): 12-23. (in Thai)
- Sikeawmee, N. 2022. The Development of Wicker handicrafts bamboo furniture from folk wisdom in Prachinburi Province. *Journal of Research and Development Buriram Rajabhat University* 17(2): 77-88. (in Thai)
- Sutakom, O. and T. Somfong. 2020. Product development Innovative weaving with a unique community Bann Pa Ngaew Weaving Group, Thanauea, Mae On District, Chiang Mai. *Journal of Innovative Technology Research* 4(2): 22-38. (in Thai)